

MICHALIČKOVÁ, M. – KRUPOVÁ, Z. – HUBA, J. – KOLENO, A.: Ekonomika chovu dojčiacich kráv v roku 2011: Základom je produkcia teliat. In: AGROmagazín, 14, 2012, č. 12, s. 14-15, ISSN 1335-2261

Ekonomika chovu dojčiacich kráv v roku 2011: Základom je produkcia teliat

Produkčný potenciál dojčiacich kráv je potrebné využívať naplno. Bohužiaľ, hodnoty v obratových súpiskách zďaleka nezodpovedajú tomuto tvrdeniu. Počet živo narodených teliat na 100 kráv síce medziročne mierne vzrástol, ale náklady na chov rástli oveľa intenzívnejšie. Aká bola úroveň najdôležitejších ekonomických ukazovateľov chovu dojčiacich kráv v roku 2011? Odpoveď prinášajú nasledovné riadky.

Chovateľské ukazovatele stáda

Analyzovaný súbor tvorilo 7 chovateľov dojčiacich kráv evidovaných v databáze CVŽV Nitra, z toho štyria sa špecializovali aj na výkrm býkov. Chovy boli situované v horských a podhorských oblastiach Slovenska, s voľným ustajnením zvierat, resp. pastevným spôsobom chovu. V stádach boli zastúpené prevažne slovenské strakaté a slovenské pinzgauské plemeno a ich úžitkové krížence s mäsovými plemenami (hereford, limousine a charolais) s rôznym podielom krvi. Priemerná veľkosť základného stáda bola 72 dojčiacich kráv. Podiel uhynutých kráv predstavoval 5,4% z priemerného počtu kráv v stáde. Úžitkovosť, t.j. plodnosť kráv, medziročne mierne vzrástla o 8%, na 78 živo narodených teliat na 100 kráv. Vek pri prvom otelení jalovic sa mierne znížil o 3%, t. j. na hodnotu 33/12 (mesiac/dni) a dĺžka medziobdobia zostala takmer bez zmeny (421 dní).

Drahé kravy a teľatá

Náklady na dojčiacu kravu a rok boli v roku 2011 na úrovni 1065,70 € (+23%). Príčinou medziročného zvýšenia bol najmä rast režijných nákladov, odpisov, materiálových nákladov a nákladov nakúpených krmív. Vplyvom rastu plodnosti kráv o 8%, bola výška nákladov na živo narodené teľa čiastočne tlmená a dosiahla úroveň 1375,64 € (+15%). Vyššia hodnota priemerného denného prírastku teliat v období od narodenia do odstavu, t. j. 740 g/deň (medziročne +8%), mala priaznivý vplyv na živú hmotnosť teľaťa (215 kg, medziročne +6%) odstaveného vo veku 243 dní. Veľkým negatívom v kategórii odchovu teliat boli náklady na KD, ktoré vzrástli viac ako dvojnásobne, na 0,865 €. V dôsledku toho náklady na odstavené teľa dosiahli hodnotu 210,12 € (+87%). Tento stav mierne kompenzovali vyššie realizačné ceny jatočných teliat, ktoré boli na úrovni 2,288 € za kg ž. hm. (+6%). Tržby za predaj odstaveného teľaťa tak dosiahli úroveň 620,40 € (+42%) a výsledná strata na kravu a rok sa prehĺbila na -965,36 € (+10%). Detailný prehľad jednotlivých nákladových položiek chovu dojčiacich kráv v roku 2011 a ich medziročných zmien je uvedený v tabuľke 1. Základné úžitkové a nákladové položky odchovu teliat sú sumarizované v tabuľke 2.

Modelovanie

Je pochopiteľné, že niektorým chovateľom sa uvedené hodnoty zdajú privysoké. Preto si vymodelujeme situáciu pri zohľadnení najlepších minuloročných výsledkov podnikov evidovaných v databáze CVŽV Nitra. Je však potrebné zdôrazniť, že nie všetky uvedené parametre boli dosiahnuté v rámci jedného podniku. Pri počte 99 živo narodených teliat na 100 kráv, boli náklady na kravu a rok 503,84 €, resp. 508,93 € na živo narodené teľa. Po zohľadnení minimálnych nákladov na KD teľaťa (27,22 € na odstavené teľa) by náklady na kravu a rok s teľaťom predstavovali 536,15 €. Realizácia teliat pri živej hmotnosť 293 kg (priemerné denné prírastky teliat vo výške 1061 g/KD) a pri realizačnej cene 3,063 € za kg ž.

hm., by znamenala tržby za odstavené teľa na úrovni 897,43 €. Výsledok hospodárenia pri kombinácii uvedených parametrov by bol na úrovni +361,28 € na kravu a rok s teľaťom.

Kde sú možné redukcie nákladov?

Dominantnými kategóriami v chove dojčiacich kráv sú základné stádo a teľaťá. Preto je potrebné venovať pozornosť práve týmto dvom kategóriám zvierat. Rozpätie minimálnych a maximálnych hodnôt nákladov pri teľaťách a dojčiacich kravách sa medziročne zvýšilo takmer vo všetkých nákladových položkách. Najväčšia variabilita bola zaznamenaná pri režijných nákladoch (0,883 €/KD), odpisoch dlhodobého majetku (0,845 €/KD), nakúpených krmivách (0,401 €/KD) a pri ostatných materiálových nákladoch (0,399 €/KD). Cieľom chovateľa by malo byť zredukovať podiel nepriamych nákladov (réžii), minimalizovať uvedené nákladové položky primerane k dosahovanej úžitkovosti a v optimálnom prípade, dosiahnuť maximálnu úžitkovosť pri daných nákladoch. Teľaťá sú totiž jediným produktom dojčiacich kráv, a teda hlavným zdrojom tržieb. Preto treba využívať prirodzený reprodukčný potenciál, ktorý dojčiace kravy majú. To znamená, odchovať optimálne 90 až 95 teliat na 100 kráv.

Pod'akovanie

Tento článok je venovaný pamiatke Ing. Jozefa Daňa, CSc., ako prejav uznania, úcty a vďaky za jeho celoživotnú prácu.

Ekonomický tím CVŽV Nitra vyslovuje veľké pod'akovanie všetkým podnikom za prejavenu dôveru, ochotu a trpezlivosť pri poskytovaní produkčných a ekonomických ukazovateľov chovu dobytku.

Článok bol realizovaný v rámci Rezortného projektu výskumu a vývoja č. 3 a v rámci projektu CEGEZ č. 262201120042, na základe podpory operačného programu Výskum a vývoj financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

Monika Michaličková¹, Zuzana Krupová¹, Ján Huba¹, Andrej Koleno²

¹CVŽV Nitra, ²Rajo Bratislava

V prípade záujmu o detailnejšie informácie kontaktujte: michalickova@cvzv.sk

Štruktúra nákladov a základné produkčno-ekonomické ukazovatele ostatných kategórií dojčiacich stád (jalovice, vysokotel'né jalovice, výkrm) aú dostupné na www.agrobiznis.sk, v sekcii ekonomika a financie/ekonomika agrokomodít/tabuľky.

Tabuľka č. 1 Štruktúra nákladov analyzovaných podnikov s chovom dojčiacich kráv v rokoch 2010 - 2011

Ukazovateľ (€)	Rok		Zmena 2011/2010	
	2010 (n=5)	2011 (n=7)	+ / -	%
Mzdy	0,213	0,188	-0,025	-12
Krmivá vlastné	1,230	1,087	-0,143	-12
Krmivá nakúpené	0,048	0,093	+0,046	+96
Krmivá spolu	1,278	1,180	-0,098	-8
OMN ¹	0,023	0,060	+0,036	+156
Opravy a udržiavanie	0,092	0,002	-0,089	-97
Odpisy dlhodobého majetku	0,061	0,178	+0,116	+190
Odpisy základného stáda	0,309	0,564	+0,254	+82
OPNP ²	0,157	0,187	+0,030	+19
OPND ³	0,301	0,256	-0,045	-15
Výrobná réžia	0,147	0,399	+0,253	+172
Správna réžia	0,061	0,168	+0,107	+177
Náklady spolu	2,642	3,181	+0,539	+20
Vedľajší výrobok	0,258	0,261	+0,002	+1
Náklady na kŕmny deň (KD)	2,383	2,920	+0,537	+23
Ročné náklady na 1 dojčiacu kravu (365 KD)	869,87	1065,70	+195,83	+23
Počet živo narodených teliat na 100 kráv (ks)	72	78	+5,660	+8
Vlastné náklady na 1 živo narodené teľa	1200,15	1375,64	+175,49	+15
Živá hmotnosť odstaveného teľaťa (kg ž. hm.)	202	215	+12,64	+6
Náklady na odstavené teľa (243 KD)	112,51	210,12	+97,61	+87
Ročné náklady na kravu a teľa	1312,66	1585,76	+273,10	+21
Tržby za odstavené teľa (243 KD)	437,38	620,40	+183,02	+42
Strata na kravu a rok bez podpôr	-875,28	-965,36	-90,08	+10

¹Ostatné materiálové náklady - nakúpené liečivá, dezinfekčné prostriedky, ostatný materiál spotrebovaný v kancelárii, atď., ²Ostatné priame náklady prvotné - náklady na plemenárske a veterinárne výkony, poistné, elektrickú energiu, sociálne náklady a odvody, ³Ostatné priame náklady druhotné - náklady na vlastnú autodopravu, práce traktorov a iné služby

Tabuľka č. 2 Základné produkčné a ekonomické ukazovatele odchovu teliat v analyzovaných podnikoch v rokoch 2010 a 2011

Ukazovateľ (€)	Rok		Zmena	
	2010 (n=5)	2011 (n=7)	+ / -	%
Priemerný denný prírastok (g)	688	740	+52	+8
Vlastné náklady na KD	0,417	0,865	+0,448	+108
Vlastné náklady na kg ž. hm.	7,548	9,397	+1,849	+24
Cena za kg ž. hm.	2,163	2,288	+0,125	+6
Zisk/strata na kg ž. hm.	-5,385	-7,109	-1,724	+32